

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет психології
Кафедра загальної психології та патопсихології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
_____ О.В. Верба

“5” вересня 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ **ПП 5.6.2в Психологія особистості** _____

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність _____ **053 - Психологія** _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

факультет/центр _____ **Психології/ Центр заочної та вечірньої форм навчання** _____

(назва факультету/центру)

Дніпро – 2017 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія особистості» розроблена для студентів спеціальності 053 – Психологія,
“29”. 06. 2017 р. – 12 с.

Розробники: к.психол.н., доц. Бунас А.А.,

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної психології та патопсихології
 Протокол № 1 від “29”. 08. 2017 р.

Завідувач кафедри загальної психології та патопсихології

_____ (І.Ф. Аршава)
 (підпис) (прізвище та ініціали)
“29”. 08. 2017 р.

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю _____ 053 - Психологія
 (шифр, назва)

Протокол № 1 від “29”. 08. 2017 р.

Голова _____ (Е.Л. Носенко)
 (підпис) (прізвище та ініціали)
“29”. 08. 2017 р.

Схвалено Вченою радою факультету _____ психології
 (назва)

Протокол № 12 від “27”. 06. 2017 р.

Голова _____ (Д.С. Волков)
 (підпис) (прізвище та ініціали)
“27”. 06. 2017 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки	Варіативна	
	Спеціальність 053 – Психологія		
Модулів 1	Перший (бакалаврський) рівень	Рік підготовки:	
Змістових модулів 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – не передбачено		Семестри	
Загальна кількість годин – денна ф.н. – 90 год. заочна ф.н. – 45 год.		4-й	3, 4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 3,6		Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
	Самостійна робота		
	58 год.	3 сем – 19 год. 4 сем – 20 год.	
Індивідуальні завдання:			
-	-		
Вид контролю:			
залік	4 сем - залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/2

для заочної форми навчання – 1/7

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечити студентів знаннями з психології особистості та озброїти, на основі теоретичних знань, уміннями і навичками вирішення проблем особистості на практиці.

Завдання: ознайомити слухачів з основними теоріями особистості у зарубіжній та вітчизняній психологічній науці, висвітлили різні психологічні підходи до структури, розвитку та формування особистості в онтогенезі; охарактеризувати різні підходи соціалізації особистості; виробити у слухачів ряд практичних умінь та навичок; сприяти становленню професійного мислення соціального працівника; активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

У результаті засвоєння модулів студенти повинні:

знати:

- сучасні характеристики феномена особистості у психології;
- основні теорії особистості у зарубіжній та вітчизняній психологічній науці;
- різні психологічні підходи до структури, розвитку та формування особистості в онтогенезі;
- психологічні підходи до соціалізації особистості;
- особливості методів дослідження особистості у різних теоретичних концепціях.

уміти:

- дотримуватися методологічного підходу до психологічного дослідження та аналізу особистості клієнта;
- орієнтуватися у різноманітних теоріях;
- критично аналізувати різні підходи до проблеми особистості, до її розвитку та формування в виховній роботі;
- враховувати специфіку ментальності населення;
- вивчати основні властивості особистості, механізми детермінації поведінки та механізми захисту;
- враховувати особистісні потреби клієнтів різних категорій, специфіку їх оточення та умов проживання;
- знаходити найбільш продуктивний шлях до вирішення проблем певного типу особистості, розробити основні напрями соціальної роботи по її розвитку;
- враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал особистості.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика особистості. Теорії особистості.

Тема 1. Вступ до психології особистості. Загальне уявлення про особистість. Предмет та завдання психології особистості. Теоретична розробка проблеми особистості. Створення психологічно обумовленої стратегії та тактики вивчення особистості. Закономірності та механізми прояву, розвитку і формування особистості. Історія дослідження проблеми особистості. Психологічні проблеми особистості у філософській та художній літературі.

Тема 2. Структура особистості. Індивід, людина, особистість, індивідуальність. Основні ознаки особистості. Структура особистості за А.Г. Ковальовим, К. Платоновим, С.Л. Рубінштейном, З. Фрейдом. Проблема соціального і біологічного в особистості. Ототожнення особистості з її ставленнями. Визначення особистості як сукупності суспільних відносин. Біосоціальна суть особистості.

Тема 3. Основні теорії особистості у зарубіжній психології. Психодинамічний підхід: Класичний психоаналіз З. Фрейда та аналітична теорія К. Юнга. Індивідуальна психологія А. Адлера. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма. Соціокультурна психологія К. Хорні. Міжособистісна теорія особистості Г. Саллівана. Епігенетична теорія розвитку особистості Е. Еріксона.

Диспозиційний напрям у психології особистості: Загальна характеристика диспозиційного напрямку. Диспозиційна теорія Г. Олпорта. Теорія типів особистості Г. Айзенка. Структурна теорія рис особистості Р. Кеттела.

Когнітивний підхід до особистості: Загальна характеристика когнітивного підходу. Теорія Ж. Піаже (розвиток мислення в онтогенезі). Теорія особистісних конструктів Дж. Келлі. Теорія поля К. Левіна.

Гуманістичний напрям у психології особистості: Загальна характеристика гуманістичного напрямку. Теорія самоактуалізації А. Маслоу. Феноменологічна теорія К. Роджерса. Особистість у йоготерапії В. Франкла. Екзистенційна психологія Р. Мея.

Біхевіоризм, загальна характеристика. Б. Скіннер як фундатор теорії оперантного навчання. Соціально-когнітивна теорія А. Бандури. Теорія соціального научіння Дж. Роттера. Пріоритет цілісної структури у гештальтпсихології (М. Вертгеймер, В. Келер, К. Коффка).

Нові погляди на розуміння особистості з позиції постнекласичної науки. Трансперсональний підхід до людини С. Грофа. Взаємна функціональна цінність особистості і суспільства у концепції А. Менегетті. Синергетичний підхід. Людина як самоорганізуюча система (Єршова-Бабенко І.В., Клочко В.Є., Князева Е.М., Степін В.С.)

Тема 4. Загальна характеристика вітчизняних теорій особистості. Традиції дослідження особистості у вітчизняній психології. Особистості як сукупність ставлень людини. Теорія особистості В.М. Мясіщева. Погляди Б.Г. Ананьєва на особистість. Підходи до структури особистості. Структура особистості Б.Г. Паригіна, К.К. Платонова, С.Л. Рубінштейна, В.С. Мерліна. Особистість в культурно-історичній теорії В.С. Виготського, етнопсихологічні теорії І.С. Кона. Діяльнісний підхід до проблеми особистості. Основні положення теорії особистості О.М. Леонтєва: ієрархія діяльностей як ядро особистості. Характеристика проблем особистості у роботах Г.С. Костюка: поняття індивід, особистість, проблема структури особистості. Концепція психоенергетичної цілісності (М.Й. Варій).

Змістовий модуль 2. Психологічна характеристика особистості.

Тема 5. Індивідуально-психологічні властивості особистості. Загальна характеристика властивостей людини як індивіда. Темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Психологічна характеристика типів темпераментів. Роль темпераменту в діяльності людини. Урахування типу і властивостей темпераменту в процесах спілкування і взаємодії. Визначення типів темпераменту. Зв'язок темпераменту і індивідуального стилю діяльності. Зв'язок темпераменту з основними властивостями особистостями. Характер, його структура, типи і закономірності формування. Характерологічні особливості особистості. Типологія характеру. Акцентуації характеру (К. Леонгард, А. Є. Лічко) Соціальні типи характерів за Є. Фромом. Структура здібностей. Різновиди здібностей. Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їхні природні передумови. Здібності, задатки і індивідуальні відмінності людей. Загальні здібності. Спеціальні здібності. Теоретичні і практичні здібності. Учні здібності. Творчі здібності.

Тема 6. Емоційно-вольова сфера особистості. Поняття про емоційну сферу особистості. Природа емоцій. Фізіологічні механізми емоцій. Вираження емоцій. Інтенсивність емоційного прояву: афекти, настрій, стреси. Види почуттів. Вищі почуття. Можливості розвитку емоційної сфери особистості. Теорії емоцій. Поняття про волю. Вольовий акт і його структура. Вольові якості і механізми їх формування. Самовиховання і його можливості. Воля і мотивація. Вольова регуляція емоцій.

Тема 7. Потребнісно-мотиваційна сфера особистості. Активність особистості та її джерела. Класифікація потреб. Потреби, мотиви та цілі діяльності. Потреби як рушійна сила особистості. Класифікація мотивів. Структура і основні параметри мотиваційної сфери людини. Свідома і несвідома мотивація. Самооцінка і рівень домагань як чинники мотивації.

Тема 8. Теорії мотивації. Змістовні та процесуальні теорії мотивації. Теорія мотивації А. Маслоу. Теорія Девіда МакКлелланда. Теорія ERG К. Альдерфера. Теорія двох факторів Ф. Герцберга. Модель мотивації Хекхаузена.

Тема 9. Розвиток особистості. Формування особистості. Соціалізація особистості. Роль дитинства в становленні особистості. Роль соціальних чинників у розвитку особистості. Основні теорії та напрямки розвитку особистості в дитинстві. Психологія юнацького віку. Формування самосвідомості. Соціалізація особистості. Соціальний контроль та механізм його функціонування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1 Загальна характеристика особистості. Теорії особистості.												
Тема 1. Вступ до психології особистості. Загальне уявлення про особистість.	8	2	2			4	3					3
Тема 2 Структура особистості.	10	2	2			6	4,5	0,5				4
Тема 3. Основні теорії особистості.	14	2	2			10	5	1				4
Тема 4. Загальна характеристика основних вітчизняних теорій особистості.	14	2	2			10	4					4
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8			30	16,5	1,5				15
Змістовий модуль 2. Психологічна характеристика особистості												
Тема 5. Індивідуально-психологічні властивості особистості.	12	2	2			8	7	0,5	0,5			6
Тема 6. Емоційно-вольова сфера особистості.	12	2	2			8	7,5	1	0,5			6
Тема 7. Потребнісно-мотиваційна сфера особистості.	6	1	1			4	7	0,5	0,5			6
Тема 8. Теорії мотивації.	6	1	1			4	3,5		0,5			3
Тема 9. Розвиток і формування особистості.	8	2	2			4	3,5	0,5				3
Разом за змістовим модулем 2	44	8	8			28	28,5	2,5	2			24
Усього годин	90	16	16			58	45	4	2			39

5. Теми семінарських занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Феномен особистості в психології	2	
2	Сучасні психологічні теорії особистості	2	
3	Загальна характеристика основних вітчизняних теорій особистості.	2	
4	Індивідуально-психологічні особливості особистості	2	0,5
5	Потребнісно-мотиваційна сфера особистості. Теорії мотивації	4	1
6	Емоційно-вольова сфера особистості	2	0,5
7	Формування і розвиток особистості	1	
8	Розвиток самосвідомості особистості.	1	
Разом		16	2

6. Теми лабораторних занять (не передбачаються)

7. Теми лабораторних занять (не передбачено)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Вид роботи
		денна	заочна	
1	Джерело активності особистості у різних психологічних теоріях особистості.	3	2	Складання опорного конспекту за темою
2	Особистісна картина світу.	3	2	Опрацювання учбової літератури
3	Психічне здоров'я особистості у сучасному суспільстві.	3	2	Підготовка доповіді
4	Захисні механізми особистості.	3	2	Складання опорного конспекту за темою
5	Невротичні потреби особистості.	3	2	Опрацювання учбової літератури
6	Вчинок як характеристика особистості.	3	2	Підготовка доповіді
7	Вплив суспільства на статус і соціальну роль особистості.	3	2	Написання есе
8	Ідентичність особистості та її становлення.	3	2	Підготовка доповіді
9	Причини розвитку девіантної поведінки особистості.	3	2	Складання опорного конспекту за темою
10	Кризи особистості.	3	2	Складання порівняльних таблиць
11	Проблема визначення стратегії та тактики поведінки особистості у складних ситуаціях.	3	2	Підготовка доповіді
12	Характеристика підходів до пізнання феномена особистості у психології.	2	1	Складання порівняльних таблиць
13	Причини розвитку соціального страху у сучасній молоді.	3	2	Написання есе
14	Психологічні механізми цілеспрямованої поведінки.	3	2	Підготовка доповідей
15	Проблема особистісного вибору і сенс життя.	2	2	
16	Вплив суспільства на статус і соціальну роль особистості.	3	2	Опрацювання учбової літератури
17	Форми прояву спрямованості особистості.	3	2	Підготовка доповіді
18	Стадії розвитку особистості у різних психологічних концепціях.	3	2	Підготовка наочного матеріалу (презентації)
19	Самосвідомість особистості: сутність і структура.	3	2	Складання опорного конспекту за темами
20	Ціннісні орієнтації як змістовна характеристика мотиваційної сфери особистості.	3	2	
Разом		58	39	

9. Індивідуальні завдання (не передбачено)

10. Методи навчання

Словесні – лекція, дискусія.

Наочні - розгляд наочних таблиць.

Проблемні – аналіз проблемних ситуацій.

Інтерактивні – лекції-презентації, групові тренінгові заняття.

11. Методи контролю

Практична контрольна перевірка; тестовий метод; програмований метод; підсумковий.

12. Розподіл балів, які отримують студенти д.ф.н. та з.ф.н.

<i>Змістовий модуль 1</i>	<i>Змістовий модуль 2</i>	<i>Сума</i>
50	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

* - оцінка F виставляється тільки за результатами складання заборгованості комісії

13. Методичне забезпечення

1. Елисеєв О. П. Практикум по психології личности. – СПб.: Питер, 2001. – 560 с.
2. Натаров В.П., Писаренко Л.М. Методика психодіагностики личности: Учебно-методическое пособие в помощь студентам и преподавателям Одесса: Знання, 1999.– 36 с.
3. Психологія личности в трудах зарубежных психологов / Сост. в общая ред. Реана А.А. - СПб.: Питер, 2000. – 320 с. (Серия "Хрестоматія по психології").
4. Психологія личности. Тексты / под ред. Ю.В.Гиппенрейтера. – М.: Просвещение, 1990. – 490 с.
5. Психологія особистості: Хрестоматія: Навч. посіб. / Мельничук О. Б., Пасічняк Р.Ф., Вольнова Л.М. та ін. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – 532.
6. Філіпчева Г.О. Методичні вказівки до вивчення теми «Психологія особистості» Д.: РВВ ДНУ, 2001. – 17 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Варій М.Й. Психологія особистості: навчальний посібник К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
2. Копець Л.В. Психологія особистості: Навчальний посібник для студентів вузів. – К.: Вид-во «Києво-Могілянська академія», 2008. – 458 с..
3. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навч. посібник.К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.

4. Носенко Е.Л. Сучасні напрями зарубіжної психології: психологія особистості: Підручник для студ. ВНЗ напряму «Психологія». – Дн - ск: Вид-во ДНУ, 2010. – 364 с.
5. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: «Либідь», 1999. – 558 с.
6. Реан А.А. Психология изучения личности: Учебное пособие. – СПб., 1999. – 208 с.
7. Столяренко О.Б. Психология личности. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
8. Яблонко В.Я. Психолого-педагогічні основи формування особистості: навч. посіб. для вузів. – К.: Либідь, 2008. – 220 с.

Допоміжна

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. – СПб.: Питер, 2001. – 263с.
2. Аршава І.Ф., Знанецька О.М., Носенко Е.Л. Позитивність образу Я і психологічне благополуччя особистості: моногр.Д.: Вид-во «Інновація», 2011. – 134 с.
3. Асмолов А.Г. Психология личности. Принципы общепсихологического анализа. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 367 с.
4. Бернс Р. Развитие я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1986. – 422 с.
5. Бодалев А.А. Психология общения. – М.; Воронеж, 1996. – 256 с.
6. Божович Л.И. Избранные психологические труды: проблемы формирования личности. – М.: междунар. пед. акад., 1995. – 209 с.
7. Бурлачук Л. Р. Психодиагностика личности. – К.: Здоровье, 1989. – 168 с.
8. Галанин С. В. Эволюционная теория и постнеклассическая наука / С.В. Галанин // Молодой ученый. – 2011. – №3. Т.1. – С. 216-220.
9. Гордієнко В.В., Конєць Л.В. Психологія особистості в біографіях, подіях, портретах К.: Вид-во «Кієво-Могилянська академія», 2007. – 304 с.
10. Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції. Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 186 с
11. Зейгарник Б.В. Теории личности в зарубежной психологии. – М.: Просвещение, 1987. – 590 с.
12. Ковалев А.Г. Психология личности. – М.: Просвещение, 1998. – 370с.
13. Костюк Г. С. Навчально - виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Рад. школа, 1989. – 608с.
14. Кон И. С. В поисках себя: личность и ее самосознание. – М.: Политиздат, 1984. – 334с.
15. Клонингер С. Теории личности: познание человека. – СПб.: Питер, 2003. – 720с.
16. Ключко В.Е. От саморегуляции личности к самоорганизации человека: системные основания парадигмального сдвига в научной психологии. // Субъект и личность в психологии саморегуляции: Сборник научных трудов. / Под ред. В. И. Моросановой. – М.; Ставрополь: Издательство ПИ РАО, СевКав ГТУ, 2007. –431 с.
17. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Основания синергетики. – СПб.: Алетейя, 2002. – 414 с.
18. Левин К. Теории поля в социальных науках. – М.: ЭКСМО-пресс, 2000. – 344 с.
19. Маслоу А. Мотивация и личность // Райгородский Д.Я. Психология личности: в 2 т. – Самара, 1999. – Т. 1. – С. 391-416.
20. Менегетти А. Система и личность. <http://book.ariom.ru/psychology/92-menegetti.html>.
21. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. Навчальний посібник для вузів. Вінниця: Універсум, 2008. – 256 с.
22. Семиченко В. А. Психологія особистості. – К.: Вид. О. М. Ешке, 2001. – 427 с.
23. Столяренко Л.Д. Основы психологии: Практикум / Підручник для студентів психол. спец. Ростов н/ Д:Феникс, 2006. -704 с.
24. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теории, эксперименты, упражнения. – СПб.: Речь, 2002. – 864 с.
25. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность: В 2 т. – М.: Педагогика, 1986. – Т. 1. – 407 с.; – Т. 2. – 392 с.
26. Холл Келвин С., Линдсей Гарднер Теории личности. М.: Изд-во ЭКСМО – Пресс. – 2000. – 592 с.

27. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. СПб.: Питер Пресс, 2001. – 608 с.
28. Fancher R. E. Pioneers of psychology (2nd ed.). New York: Norton, 1990.
29. Maddi S. R. Personality theories: A comparative analysis (5th ed.) – P/ Press. 2009.
30. Loevinger J. Paradigms of personality. New York: Freeman, 2007,

15. Інформаційні ресурси

1. <http://e-library.su/books-on-psychology/>
2. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
3. <http://www.psy-lib.org.ua/>
4. <http://www.koob.ru/>
5. <http://psychologiya.com.ua/knigi-po-psixologii.html>
6. http://psychologi.net.ru/books_pr_ps.html
8. <http://www.psylib.org.ua/books/psiteol/index.htm>

СТРУКТУРА РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Кафедра Загальної психології та патопсихології

Дисципліна Психологія особистості

Академічні групи ДС-16

Навчальний рік 2017-2018 Семестр 4

Елементи контролю за змістовими модулями:

№ з/м	Вид контролю	К-ть завдань	Кількість балів		Тиждень подачі та проведення
			За одиницю контролю	Всього	
1	Відповіді	4	2	8	4
	Виконання ситуаційних задач	8	3	24	
	Виконання самостійної роботи	6	3	18	
2	Відповіді	5	2	10	
	Поточне тестування	30	1	30	
	Виконання самостійної роботи	2	5	10	
Разом:				100	

Викладач, який проводить лекційні заняття

доц. Бунас А.А.

Викладач, який проводить семінарські заняття

доц. Бунас А.А.

Затверджено на засіданні кафедри загальної психології та патопсихології пр. № 1 від 29.08.2017 р.

Завідувач кафедри:

проф. Аршава І.Ф.

СТРУКТУРА РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Кафедра Загальної психології та патопсихології

Дисципліна Психологія особистості

Академічні групи ЗДС-16-1

Навчальний рік 2017-2018 Семестр 3, 4

Елементи контролю за модулем:

Модуль	Вид контролю	Кількість завдань	Кількість балів		Тиждень подачі та проведення
			За одиницю контролю	Всього	
1	1. Поточне тестування	20	2	40	
	2. Відповіді	3	10	30	
	3. Самостійна робота	3	10	30	
Усього:				100	

Викладач, який проводить лекційні заняття

доц. Бунас А.А.

Викладач, який проводить семінарські заняття

доц. Бунас А.А.

Затверджено на засіданні кафедри загальної психології та патопсихології пр. № 1 від 29.08.2017 р.

Завідувач кафедри:

проф. Аршава І.Ф.